

literatürdekilerle uğraşmaları daha çok ilgilendirir. Bu tür sorunlar CODATA konu alanındadır.

8. Verilere erişim ve dağıtım başarılmıştır. Verilerden daha etkin yararlanmaları yolunda veri kullanıcıları ve üreticiler arasındaki haberleşmeyi arttırmak üzere genel ilkeler ve kurallar konmuştur. Bu yönde belirli projeler geliştirilmiştir, örg verilerin birincil ve (veya 3) ikincil literatürdeki verilerin işaretlenmesi ve etiketlenmesi yolunda ilkeler konmuştur.

9. CODATA Klavuzu, bilim-teknoloji için verilerin kaynaklarını kapsar. Verilerin yersel kullanımında yararlanma için eksikler giderilmiştir.

10. Baskıda, bankada ve elektronik hesaplayıcıdaki verilerin derlenmesi yapılmıştır. Hesaplayıcıdan edinilen verilerle veri programları için standartlar ve kuramlar seçilmiştir. Bu tür verilerin yayım hakkı ve patent soruları irdelenmiştir.

11. Veri merkezleri planlanmış ve geliştirilmiştir. Bu merkezlerin ekonomik yönleri arasında CODATA Uluslararası Kongresi aracılığı ile Yardımcı Örgütler, Tashi Grup Toplantılarında veri işleminin çeşitli yönlerinde, metodoloji ve teknoloji alışverişini kolaylaştırma amacı vardır.

Bilgi düzeyi için belirli aralı raporlar, veri kullanımı ile ilişkili çeşitli uğraşlar, derleme ve değerlendirme için elektronik hesaplayıcı ile veri derleme ve veri merkezleriyle ilişkili kılavuz irdelemeler, verilerin makına ile üretimi ve derlenimi gözletilmektedir.

İDARE

CODATA'yı Genel Kurul idare eder. Bunda 12 ulus temsilcileriyle 12 ICSUBilim Birlikleri üyesi vardır. Yılda 2 toplantı yapılır. Çoğu idare işlerini her yıl toplanan İcra Komitesi yürütür. Bunda 5 görevli ile Genel Kurul'a seçilen 6 üye vardır. Başkan, ulusal ve Birlik üyesi ilişkileriyle ICSU daki tutum maddeleriyle ilgilendir. Genel yazmanlık' Tashi Grupları yönetimi, bilim programları ve CODATA Konferansları'nın bilimsel kapsamı ile uğraşır.

BÜTÇE

Çalışma grupları, Tahsi grupları, Paneller harcamaları üye ülkelerin ödenekleriyle karşılanır. ICSU biraz bağışta bulunur. Çoğu bilim projeleri sözleşmelidir, veya öbür örgütlerle ortaklaşadır. Bu yılın bütçesi 100.000 dolar olmuştur.

YAYIMLAR

CODATA Haber Mektubu, konu ile ilgilenenlere parasız dağıtılır. Öbür yayımları gibi bu da yılda 3 kez İngilizce yayınlanır.

CODATA Bülteni abonelidir. Kişiler için daha ucuzdur. Tekçe nüshalar satın alınabilir ve bunlar çoğun tek bir konudur.

CODATA özel raporları, yeni bir arşiv şeklidir. Kimi konularda sınırlı dağıtılır.

Daha başka yayımlar sunlardır : konferanslar ve tutanakları, Nimerik Veri Projelerinin Uluslararası Özeti, Bilim ve Teknoloji İçin Veri Kaynakları Kılavuzu.

Birliklerarası Jeodinamik (ICG)^(*)

F. DELANY

Uluslararası Jeofizik Yılı (IGY) uğraşlarını ardalayan büyük programlardan biri, Üst Manto Projesi (UMP) olmuş ve 1962 den 1970 e kadar sürmüştür. Bunun amacı üst manto araştırmalarında yer kabuğunun oluşumu ile ilişkileri ve etkileri yönlerinde uluslararası iş ve güç birliğine özendirme ve

bunu geliştirmek olmuştur. UMP nin başarıları projenin ilerletilmesiyle yer bilimlerinin birçok alanlarında erişilen yeni fikirlerin ardından IUGS ve IUGG, katı yeryuvarı için uzun süreli bir programın ele alınması kararını İCSU ya ulaştırmıştır. Öneri kabullenildikten sonra İCSU bir Dinamik Projesi-

(*) International Council of Scientific Unions, Organization and Activities, p. 159-162'den Enver Altınlı tarafından çevrilmiştir.

ni, ve koordinasyon için Bir birlikarası Komisyon Kurulmasını desteklemiştir. Komisyon'un üyeliği 1970 başında kabul edilmiştir. Projenin belirli süreli olması ve 1979 da sonuçlanması öngörülmüştür.

ÇALIŞMALAR

Jeodinamik Projesi, yeryuvarlağı dinamiği ile dinamik tarihinin uluslararası bir araştırma programıdır. Yeryüzündeki ve yeryüzü yakınındaki işlemlerle yapılara etkileyen derin kökenli olayların irdelenmesine önem verilmiştir. Böylece, eski ve yeni olmak üzere biçim değişiminin ve yer içindeki işlemlerin temel mekanizmalarına daha çok akıl erdirileceği umulmuştur. Bu yolda şunlara girilmiştir : 1) yerin dış kabuğundaki litosfer bloklarının birbirine göre hareketi, 2) bunlara etkimekte olan blok altı hareketleri, 3) blok içi hareketleri ve 4) jeoloji kaydındaki eski hareketler.

Jeodinamik Projesi'nin odağı, yeryüzüne vaktiyle de şimdi de biçim vermiş dinamik işlemlerin irdelenmesidir. Hareketli kuşaklardaki depremler ve volkanlarla kendini belli eden güçlü tektonik hareketin derişimine özel önem verilmiştir. Başlıca düşey olan bu tür hareketler oynak kuşaklardan uzakta oluşurlar. Bu denli değişik yollardan kendini belli eden kuvvetlerin bilinmesiyle katı yeryuvarı gereğince ve yeterince öğrenilecektir. Bunun insanlar için önemli birçok sonuçları vardır, örg doğal kaynak alanları, doğal afet etkilerinin azaltımı, araziden doğru yararlanma, vb. gibi.

IGC nin uğraşmalarını Çalışma Grupları yürütür; gerekenleri sağlar; özgül alanlardaki çalışmalarını bağdaştırır. Projedeki özel alanların sayısı 6 dir; 4 tanesi de aşağıdaki bölgesel araştırmaları sürdürür :

Kıta ve okyanus yarınlarının jeodinamiği, yer içinin özellikleri ve işlemleri, levha içlerinin dinamiği, kıta ve okyanus yapıları arasındaki bağlantılar, tektonik ve metamorfik ve magmatik işlemlerin tarihi ile etki ve tepkileri yeryuvarı sentezleri ve eski hallerin yeniden kurulması, W Pasifik - Endonezya bölgesinin jeodinamiği, E Pasifik bölgelerinin ve Karaipilerin ve Skotya yaylarının jeodinamiği, Alp, ve W Himalaya böl-

ge Çalışma gruplarının örgütlenmesi yanısıra, Birlikarası Komisyon, IUGG ve IUGS ulusal komitelerince Jeodinamik Projesi için Ulusal Komite kurulmasına özendirmektedir. Türlü disiplinler arasındaki verimli iş ve güç birliği en büyük sayıda katılmaları sağlanacaktır. 1976 da katılanların sayısı 43 olmuştur. Bunlardan birçoğunun Birlikarası Komisyon ile birer bağlantı bilimcisi vardır.

Komisyon'ların bir başka çabası simpozyumlar düzenlemek, tutanakların erken yayını sağlamaktır. ICG verileri bilgilerin değışi yolunda etkin bir mekanizma kurmuştur. ICSU Paneli için Yeryuvarı Verileri Merkezi (WDC) istenecek herhangi bir bilgiyi sağlamaktadır. İlgili kurumlarla ve bilimsel programlarla bağlantılar, ulusal, uluslararası ve kişiler arası düzeylerde olabilir.

ÖRGÜTLEME

Komisyon'un bir Daire'si, çalışma gruplarının birer başkanı, destekleyici ve ortakçı Birlik Komitesi temsilcileri ve ICSU vardır. Komisyon'un toplantılarına UNSECO'dan bir ve gerektiğinde öbür bağlantı üyelerinden temsilci katılır. Daire'de bir başkan bir genel yazman ve 5 üye bulunur. Toplantı yılda bir kez yapılır.

BÜTÇE

Proje'nin araştırma kaynağını ulusal ödenekler oluşturur. Destekçi Birlik'lerle IGSU, çalışma gruplarına para yardımında bulunur. Bilimsel toplantıların gerçekleşmesi için UNSECO ile sözleşmeler yapılır. Yazmanlık ile yayın giderlerini 1975 e kadar Fransız Örgütleri sağlamıştır. Komisyon'un yaklaşık yıllık bütçesi 25.000 dolar kadardır.

YAYINLAR

ICG 2 belge yayınlar : ICG raporları no 1-8 de, 1970-75 çalışmalarını tanıtmıştır. Jeodinamikte Önemli Gelişmeler, no 1-4, 1974-75 içinde simpozyum tutanakları, Jeodinamik Projesi Bilimsel Bildirileri yayınlanmıştır. Bunlar çoğun değışik basımcılara verilir. 1975 te Ulusal Komite'lerin 2 Yarı-dönem Yayını çıkmıştır.

Ortam Sorunları Bilimsel Komitesi (SCOPE)^(*)

T. F. MALONE

ÇALIŞMALAR

ICSU, insanın ortama yaptığı etkiler konusunda bilgi edinme ve ortam sorunları için hükümetten bağımsız bir öneri kaynağı sağlama amacı ile 1969 da "Ortam Sorunları Bilimsel

Komitesi"ni kurmuştur. ICSU nun 1972 deki 14. Genel Kurul'unda SCOPE, bilim disiplinleri ve uluslararası ivedeli çözümleri gerektiren ortam irdemelerine yönelmiştir. Yarı dönem programı 1974-76 için hazırlanmıştır. Amaç, ortam idaresine temel olmak üzere seçimli alanlardaki bilgiyi derlemek,

(*) International Council of Scientific Unions, Organization and Activities, p. 129-123'den İ. Enver Altınh tarafından çevrilmiştir.